

[illegible]

1270 13 1797

ձայնը լըրկենք կէջաններ : Կարճ խօսքով բռնեք ,
տեղւոյս շարեւադէտ ժողովուրդս անկող. ցական Օգոս-
տոսի ամսախմբութիւն մը կատարեցին : Լսեցին որ
ըստ վազեմի տաղուտի խնամ Վրկիտոս չաբէա՝ Կեդե-
ղոյ լաւելով՝ սուրբ զատիկը կարող շնորհատորելուն
կը շնորհատ որեւէն միանգամայն Սրբազնագոյն Սե-
պեական կենսատու օրհնութեան արժանի բարբին :

աին , նոյն խղճալներուն քստ չափու , օգնութեան
հասնելու , փութալով՝ Ուստատանու բարեպաշտ
հայադգիններէն նպատաւարութիւն հաւարուելու հա-
մար պէտք եղած անդէնութիւնը փութալով 'ի գործ
դերերէ : Իւշ այս կենդակին հետք բարեհաճեր է
ղեկելու՝ Աղայեայեան ներքին գործոց նախարար
Վսեմափաշ Լէւ Ի. Էկեւ յիշ Սիբուլիկին նամակը ,
որով կ'իմացաի՝ իմ Կորին Վիշ Արքապետական
բաղձանացը համեմատ՝ Ուստատանու հայադգիններէն
նպատաւարութիւն հաւարուելու համար՝ Ինքնու-
հրաժեշտ պէտք եղած արտանութիւնը անդինուե-
լու է , որուն օրինակք սրադրոյն հասկնալ իմապք
կը հրատարակենք :

Հայանի է որ աղբիս հոգեորական տեսությունը՝
 իրենց յանձնուած ժողովուրդը արժանաւոր անորե-
 նա թեամբ կատարելիքն հաշկոտեցուն՝ արքայա-
 կան պատգայնչաներու արժանանալներէն ի վատ,
 Ի՞նչպիսի անպիտան Սրբազան Կաթողիկոսէն ալ՝
 իրենց աստիճաններուն համեմատ հոգեորական նշան-
 ներով անպամ կը դաստիարակէ, ինչպէս որ ի՞նչ
 կաթողիկոսներուն կը քորաի՝ Սրբաշնորհ Քահանայա-
 պետին Կաթողիկոսական կնիքով կնքուած ու շոր-
 հարաջի ձեռամբը հաստատուած Ալկաթականով Պա-
 ճակէ նշանը սոկի շախարով, որուն մէջ տեղը կի-

GENERAL PRINCIPLES

Գրքի արժեքը Գրքի արժեքը
 Գրքի արժեքը Գրքի արժեքը

Աղջամիտ բարցյախանը մեզի կըրտովեցունէ որ՝ ա-
ւանձին մարգիկ ընկերութեան օգուաը իրենց օգտէն
ենէ ըռնելու են , և իրենց ֆառուն տողամ յառն-
առու ըրալով հասարակութեան օգուաը քալելը
ենէ նայելու են , չէ՛ նէ հասարակութեան ֆեսա
վըլայ . և իրենք ալ հասարակութեան մէկ մասը
ըլալով՝ իրենք ալ այն ֆեսաւն չեն կրնար ազատ
նալ . Ըսիկայ մէկ ընդհանուր կանոն մըն է . աւաթ
պետութիւնը այս կանոնին վրայ է : Ըսիկայ հաստա-
տելու համար ապացոյց պէտք է . ինչպէս որ գիտա-
թեանց տմէն կանոններն ալ հաստատութեան կու-
թաւ են : Պատմութիւնը կուգայ օրինակով կըհաս-
տատէ ասիկայ , և կ'ըսէ որ՝ յիշաւի ժամանակով
ձկնորգ մը իր օգուաը առնելին չի մըտածելով՝
հաստատեալ օգուա ըրալու համար զինքը փոտելի

ձով ապուցոյցի սեննաւ : Եփիսոս քաղաքահան պատմա-
մո իշխան վարդ շատերէն մէկ տրինակ մը եղած ըլլայ :

Մեզին եկեղեցական օրատուութեան վրայ ալ առիկայ ճշմարտել : Հարաւ և ամբարտաւան մարդիկ իրենց մտքին դատումը ընդհանուր քրիստոնէից 'ի սկզբունէ հետե միտքնակ ընդունած բռնէն աւելի բռնելով' քրիստոնէից միութենէն կը շատաւն . իրենք նոր հաւաք կը հնարեն . և հերետիկոսացեալ կ'ըլլան : Արա՛ տասնի բռնէր , ամէն հերետիկոսութեան սկիզբը՝ ամբարտաւանութիւն , և մարդուն իրեն խելքին ողորմելին է . որ այս ապաւինուածիւն և ամբարտաւանութիւն առի՛թ լսն ըլլալը գիտնալով՝ իմ հաւաքիս կանոն Ասոր Վերքը կը ձանշեմ՝ ըսելը իրեն մէկ պատճառով (եղիւր) մը կը բռնէ : Այնպէս զեղեցական զիտութեան սորոյնցածոր այս է : Այնպէս զեղեցական պատմութիւն ալ ասոր ողորմողը կուտայ . որով զիտութեան առած կանոնը հաստատութիւն կը գտնէ : [Եւ այս բանիս վրայ որքան հերետիկոս եկեր են Վերքստուի օրէն մինչեւ հիմայ և որքան ալ պիտի գան ասկէջ ետքը մինչև տշխարհքիս վերջը , ամէն գրեթէ մի և նոյն դադաւիտի վրայ ձեւած են , իմէպէս մոլորութիւննին պիւ և այլ , բայց մոլորութեան պատճառը մի և նոյն , Այս յատկութիւն կը տեսնեն Ախմոն մոլիկն վրայ , որ ամբարտաւանութեամբ՝ Աստուծոյ մէն զոյութիւնը ևս մե՛ կը բռնէր , Սարկիտի վրայ , Ստանեստի վրայ , և այլն , և ետքը Վերքի վրայ , որուն հարցուցին իմ երկր հարկը տարիէ 'ի վեր քրիստոնէից

տուածաւոր (մինչեւ) խորհրդաւոր պատկերը ներ-
առած, և չընթացաւ պատուական քարերով գոր-
դարանէ եւ որ կուրծքի վրայ կրկրեն: Եւ վորդա-
պետաց ու քահանայից սլ կուտարորի ոսկի կամ
ոսկեգօծ խաչք՝ նշանակէ շղթայով ու վկայականով:

Եւս Պանակէ հոգեւորական բարձր նշանը հիմայ
(ամենեւնի տեւր թեւան մէջ գտնուող Եւք Լաթա-
կապաններէն ստացողները): Պիսյն մեր զեւթանը
հետեւեալ Սրբազան Հայրերն են:

Եւս Լաթիկի բարձր Սրբազան Հայրերն են Եւք
Եպիսկոպոսը որ կոտանդնուպոյսոյ մէջ Սուրբ Լա-
րուսապետայ գործընդուն հոգարարութիւնը շատ
տարի և մեծ խոհմեութեամբ և ջանքով վարելով՝
այնինչ 1839ին Սուրբ Լաթիկանին գնաց ու Լաթ Լա-
պիսկոպոս ձեռնադրուելով կրկնապաշտպան մայրա-
քաղաքը իւր պաշտօնը վարելու համար՝ արժանացաւ
Պանակէ նշանին՝ կաթողիկոսական վկայականով:
Լաթիկոսը քաղաքիս Լաթիկանի տնտես Պրա-
սացի բարձր Սրբազան Պողոս Եւք Լաթիկոպոսը որ
1837ին քաղաքիս Լաթիկոսը ընտրուելով և իւր
պաշտօնը ըստ ամենայնի արթուն հոգեւորութեամբ
և գովելի ազգասիրական խնամքով վարելուն՝ ուս-
տի թէ քաղաքիս և թէ բոլոր վիճակին մերտնոց
հայրաւորութեամբ 1839ին սուրբ Լաթիկանին գնալով՝
Օմիսնից և բոլոր վիճակին Եւք Լաթիկոպոս ձեռ-
նադրուեցաւ նէ՝ Պանակէ նշանով ալ պատկանեցաւ
կաթողիկոսական վկայականով:

Եւ հիմայ կոտանդնուպոյսոյ Պատրիարք կոտ-
անդնուպոյսոյ Ստեփան Եւք Սրբազան Եւք
Լաթիկոպոսին ալ զրկուել է նոյն Պանակէ նշանի
ալ, Ս ԵՏ Սրբազան Վահանդապետին վկայակա-
նով:

Եւ որովհետեւ ասանկ վկայականը ինչպէս գրուած
ըլլալը հասարակութեան մեծ մասին յայտնի չըլլա-
լուն համար՝ յիշեալ Պատրիարքին զրկուած վկայա-
կանին օրինակը այս տեղ կը դրասենք, որ մայրաքաղա-
քէն յատկապէս զրկուել է քաղաքիս օրադրերուն
միջոցով հասարակութեան համար:

Եւ որովհետեւ զաւանուութիւնը կ'ընդունին մի, ինչպէս
որ Լաւորի ալ՝ կայնտանոս կարգիմար հարցուց:
Եւրոսի պատասխանը ինչ կըլաւ նէ՝ Լաւորին ալ
նոյնը կըլաւ: Մերք Սուրբ Վիգոր վիտանը ըսին. անկէ
զատ լան չեմք դիտել: Վրանի երկուքն ալ կատու
վարողը մի և նոյն ամբարտաւանութեան հոգին էր:
մարքերնին անանկ գրեւ էին որ՝ այնքան տարի աշ-
խարհք եկած իմաստուն մարդոց մէջ իրենց պէս
մարդ չէր ելած: որ Սուրբ Վրոց միայն հասկընայ:
Եւսր մէջն ալ կանոնին հաստատութիւնը նոյն կեր-
պով է. ուրիշ պարագայներն որ կը պատմուին՝ կու-
տնին ատուութեանը հաստատութիւն են, ինչպէս
է անունը Եւքոս, և Եւքեանդրոյսի քահանայ ըլ-
լալը, և չորրորդ դարուն սկիզբները երեսուն երեքը,
կամ անունը Լաւոր, և Սարսեխացի քահանայ
ըլլալը, և տասն և վեցերորդ դարուն սկիզբները
երեսուն երեքը: Պատմութեան ուրիշ պարագայներն
ալ՝ մարդկային գործընդուն իրարմէ ինչ եղանակաւ
կախում ունենալը կը ըլլայ:

Եւս իրարմէ կախում ունենալին ալ զիտելու
արժանի բան մըն է. քանզի ասանկ իրարմէ տալ
եկած գործընդուն մէկը բռնելով՝ և անոր պատճա-
ռը, այն պատճառին ալ պատճառը գտնելով՝ վեր-
ջապէս մէկ պատճառ մը կը գտնուի որ ամէն գործ
անկէն առաջ կուգան: Եւս ալ կը գտնուի աշ-
խարհքի մէջ գործած գիտականներուն թէ իրարու
հետ կապուելուն կերպը, և թէ բուն առաջին պատ-
ճառին, որ իմացական պիտի ըլլայ, չէ նէ պղ կա-

Պատմութիւն Կաթողիկոսական Վկայականին

Եւրոսի Նշանայ Վիգորիստի և անհատանելի
կամքն Եւսուծայ Լաթիկոպոսական և Կաթողիկոս
ամենայն Հայոց ծայրագոյն Պատրիարք համագա-
կան նախամեծար Եւքոս Եւքոտանան միայն Լաթի-
կոպոսի սրբոյ Կաթողիկէ Լաթիկանին: Սեւորու
Պատրիարքի կոտանդնուպոյսոյ Բարձր Սրբազան
Եւք Լաթիկոպոսի՝ տու նշանակի իմում՝ զպայման
յաղապա ամենապարտաւոր զրոյթեանց հոգայ ձեր
առ ամենապարտաւոր ազգն Հայոց և առ դերամարտ
Եւքեանական ամենապարտաւոր եկեղեցի հայրենեաց՝
որով զանաւոր զուր տառաջնացեալ օրերն Եւսու-
ծայ և ամենայն հայրենասիրաց զովանի տառաջնորդ-
ութեամբ հոգին հաւատարմեաց ձերում բարձր Սրբազ-
նութեանց, առաքին ձեզ զանգամանդեաց Պանակէ
բաշխանաւորը թանկագին ի վերայ ոսկի շղթայի
կրկն ի պարանոցի ի վերայ լանջաց՝ օրպէս առ հա-
ւատարմայ Եւսուածային պարզեաց պաշտելի գիտին
օրոյ Եւքեանական եկեղեցի և անձնագիր հոգութեան
հոգի իւրոյ աշակերտաց ուղղափառ վարդապետա-
նութեանց որոց Եւսուածային մերոց թաղեպի և
Բարդուղիմէոսի և տառաջնաւորայ Գրիգորի մեծի
Պատրիարքի, և կամ և մեծ հոգայ զիւրմեանոր-
նութեամբ բարեմարտ, զի անսայմաք միշտ տառաջնու-
ղեալ զանկ Տէր Վրիտաւառ ամենայն բարեմարտեան
վասն ազգի և եկեղեցի, արժանաւորեալ զանկ և
պղոց բարեմարտիկ պարզեաց երկրաւորաց և երկ-
նաւորաց:

Յամբ 1846, և Էր 1295:

Դեկտեմբեր 27, և Էր 50 ի ինչեւ:

(Կաթողիկոսական տարագրել ալ և պարզել)

Պատրիարք Սրբոյ Կաթողիկէ
Լաթիկանի Եւքոտանան Եւքոս
և Կաթողիկոս ամենայն Հայոց
Եւրոսի Եւքարակցի

— Հոգեւոր շտապ տրուած լինելով կ'աւանդ
Եւքոս հասարակութեան թէ կոտանդնուպոյսոյ
մեր ազգակիցներն բարեպաշտ և միարանասեր ան-
ձինք նոր ընկերութիւն մը հաստատել են Հոգե-
ւոր ընկերութեան անունով՝ ամենազոյնի նպատակով
մը, որ բոլոր ազգիս շտապ արդիւնաւոր միջոց մը
ըլլալը կը յաւանդուի: Սենք առ այժմ այս նոր ըն-
կերութեան յատկապէս լինելուն և բարեպաշտու-
թեանը ի սրտե բարեմարտը ըլլալով անկեղծ
կը յաւանդուի թէ՛ անոր վարչոյց հետը հետ: ազգասի-
րական և ազգաբնակ յուրեր հրատարակելու առիթ
պիտի ունենանք:

— Սրախ օրախ կըլինէր նաեւ թէ մայրաքաղա-
քիս մէջ նոր ընկերութիւն մըն ալ հաստատուել
պիտի կըլտարուի երկր. որ Վրեւանդի Եւքեանի
անունով օրադր մը հրատարակուելու համար, որուն
օր տալ սկզբնաւորութեանը մեծ անհատութեամբ
կըլտարուի, յաւանդով որ՝ այս օրադրիս ալ ազ-
գիս պայծառութեամբ համարանդուգական միջոց մը
ըլլայ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԻՍԽԱՆԻՒՄ

Սենք երախապէս մտալէ ի շարժականութեան
կաթողիկոսական Եւքեանի Պատրիարքի քահանայ
Վրեւանդի Պատրիարքի Համարեան, իրաւուն-
կապէս Եւքեանի Եւքարակցի Եւքեանի Եւքարակցի
որ պատմեաց ի վերայ երկուք Վրեւանդի Եւքարակցի
իւրեղեցոյ, որպէս Սրբազան Եւքարակցի և Հաղոր-
դութեան, և Կաթողիկոս Եւքարակցի Եւքարակցի
Սրբազան:

Հոգեւորական ի սեղ ճրիցն
ճաղաւոր միջ տալ բարեպաշտ,
իր Եւքեանի գաղտնաւոր,
կամ իւր Եւքի վեհաւոր:
Եւքեանական ցուցեր զիտաւ
աղիւ Եւքարակցի Եւքարակցի:

Եւս կուգայ Լաթիկոպոս կ'անէ, և բնական Պար-
սից աւերութեանը հետ: Պարսից տեւրութիւնը մէկ
զինէ կըլտարուի: Կիւրոս կուգայ Բարդիւն կ'անէ
և Եւքեանական թագաւորութիւնն ալ կըլտարուի:
Պարսիկները կըլտարուի. բոլոր աշխարհքի վրայ տի-
րմէ ըսելով յաւատարմի կողմը ձեռք կըլտարուի:
մէկ մըն ալ տակէն Եւքեանի մոկեղծութիւն մը
կ'ելլի: որ Պարսից տեւրութիւնը և անոնց իշխանա-
նութեան տակը կըլտարուի: Եւս Եւքեանական տակը
կ'անէ, որպէս թէ Կաթողիկոս և Կիւրոս իրեն հա-
մար զացած Լաթիկոպոսի և Եւքեանականաց տիրա-
ւորն, որ Եւքեանի շտապ աշխատութիւն չի քաշ
անոնց տիրելու:

Եւքեանի կըլտարուի, տղայ շտապ, յաջորդները
իրարու հետ կըլտարուի: Սենք և որ ամէն մէկը
իրենց բաժնին հաստատութեամբ տիրելու ըլլան նէ
անոնց Եւքարակցի մէկ անկեղծ պարսիկ մէկ տեւր-
ութիւն մը կայ, անկեղծ կըլտարուի և կըլտարուի:
Եւս որ Եւքեանի տղայ ունենաւ, և իրեն տակը
տիրելու տիրել, և իր բաժնի ճաղաւորութեանը Եւ-
քարակցի Եւքարակցի և Եւքարակցի կողմը շտապ տակը
մեացած Հոգեւոր ճաղաւոր անցնելու, կարգը Լաթիկոպոսի
եկած էր: Հոգեւոր ճաղաւոր ճաղաւոր վտանգ կըլտար
ըլլալ, գիտաւոր անանկ բերաւ որ Եւքեանի
անորի մեաց, յաջորդներուն պատկարարութեան տակը
Հոգեւոր ճաղաւոր ճաղաւոր, Սենք և որ ամէն
Եւքեանի տիրաւոր երկրորդը ձեռք ձգեց, և
Հոգեւոր և Սրբազանաց տիրաւորութիւնները վերցոյ:

պատահել և կըզգայ որ գող մարդ է անիկայ : ուստի բռնել կուզէ : բայց մտաբեր անենին ձեռք բռնելէ չուզէր ու Այն պէսին վրայ հրացանը պարպելով փախչել կուզէ : բայց Այն պէսը խելոյն ձիւն վար կըցածկէ և ատրճանակը անոր վրայ պարպելով շարաւար կըվերտուրէ : որ 5 ժամի չափ անցնելով կը մեռնի : բայց զեռ հոգին վառ քայլուն աղէկ մը հարցաւորած կ'ընէ : Այն պէսը անոր օվ քայլը կ'իմանայ որ նոյն անդիւնացի ագիտականին մեռցու- նազ քոցերուն մէկն է եղբոր : և անոր բնիկներին ալ ուր տեղուանք գտնուելին կրտսերեկանայ : Այնքապէս մեռած մարդուն դին Սէյրի կըբերուի : և աղէկ մը կըտուազուի անոր իսկ այն գողերուն մէկը եկած քո- լալը : ուստի բանը եղածին պէս խորձապոյն Վրան իմացում կուտան : և նոյնպէս Պ . Վ . Պիլեզովին ալ : Անդիւնոյ դեպքանին կըզգէ : որ Այն պէսն է գողը գտնող ու մեղացունողը : Այս որովհետեւ մեռնող անգ- ղեկայի աշնուականին մայրը գրած է եղբոր որ՝ ով որ իմ որդւոյս սպաննողը կընայ ձեռք ձգել նէ՝ անոր 500 լիւրա սխեռլին պարգև ապուի : Աստի այս ըս- տակը Այն պէսին կըպատկանի կ'ըսեն :

Տեղւոյս քաղաքական կոտորածով Վսեմփայ Վարիւր Վատիր պէսին գովելի կուտաժորութիւնը և զորայ հրամանատար փեմտփալ Սուստափա Օա- րիֆ փաշային խոհիմ հսկողութիւնը (ինչպէս որտա- կէց առաջ ալ ծանուցեր ենք) շարունակ փայլելով՝ խաղաղ փիւսկի մը մէջ է արդէն քաղաքս : Այս ու- թովհետեւ տեղւոյս հիշուող ալգը վաղեմի սովորու- թիւն մը ունին որ Օստիկի և ուրիշ քանի մը սո- նախադասութեան սրերը՝ առջի իրիկունէն սկսելով մի- չն հետեւեալ օրը երեկոյնն տուններուն տանիսն է- ու փողոցներուն մէջը անդամ ստորձանակ կարծակին : Այս ամենապէշ սովորութիւնը՝ այս տարի գարնի չի դրուելուն համար կառավարութեան կողմէն օրինա- տար պատուէր եղաւ ալ նէ՝ բայց այսու ամենայնիւ խել մը հիշուող սրիկայ մարդիկներին մահի ջրնու- ներ ալ եղան : և անպակաս ատրճանակի ձայներ կը լսուէր : Աստի քաղաքին պահակ զօրքերը միշտ կը- պըտուէին յունաց թաղերը որ ատրճանակ արձա- կողները ձեռք ձգեն : Աստի առջի օրը յունաց Վոյի Վանի եկեղեցւոյն բակին մէջ քանի մը լոյսը ատրճանակ արձակելուն՝ շուտով մը պահակ զօրքե- րը կըհասնին և ատրճանակ արձակողին մէկը կըբռն- նեն ու հարկուտայեան կըբռնեն : հարկուտայեանը մէկ զօրականով մը այն յոյն քաղաքականին զրկե- լուն՝ ծանապարհին 30ի չափ յոյն սրիկայ մարդիկ զօրականին շարս դին պաշտօնով ձեռքէն ալն մար- դը առնելու կըյայնդանին : զօրականը բուսական գէմ կըզնէ անոնց : բայց սրիկաները շատուր քայլով այն յոյն ձեռքէն կ'առնեն ու կըբախտեն : կ'ալ և կըմեծնայ և զօրականին ծառը հասնելով կըկրտի ձեռքը հրացանին սլաքովը սրիկաներուն մէկ քանին փրաւորելու : որոնց մէկը խելոյն կըմեռնի : Այս աղմուկին ձայնէն այն թաղի բնակիչները ահ ու զոյլ մէջ կ'իյնան : և անոնց ստեղծել տալովէն ուրիշ պահակ զօրքեր կ'ալին զրայ հասնելուն՝ յոյն սրի- կաները խելոյն կըզգեն կըբախտին : միայն իրենց ըն- կերներէն իրաւամբ զոհ եղած դին այն տեղ թող տալով : և քանի մը փրաւորեալներ ալ : Այնքա- պէս Օստիկի անախտութիւնը՝ ատրճանակով ու- բախտութիւն ընել տալովները՝ հրացանին սլաքովը կը պատկանին :

Այսպէս ատրճանակը հրամանաւ տրուաւ թեմա խորհրդոյն ատեմին նախագահ փեմ . Վի- ֆաւթ փաշային միջոցութեան շշտը շնորհուե- լաւ : և փեմ . նախագահին ունեցած նշանն ալ փեմ . Այսիս փաշային տրուեցաւ : որ բարձրաւ . ա- տեմինն անդամ է :

— Եւստրապոս բարձրաւ . գրան գեապան փեմա . Սարիմ Էֆենտին՝ որ ատեմութի տեսուչ տեսանե- յաւ : անպեայ երեքշաբթի օր Աւլա՝ շարեւարով հասաւ մայրաքաղաքս : և հետեւեալ օրը Սեմաթիոս Այսիսը ներկայանալէն ետքը ձեռք զարկաւ անմիջա- պէս խաւ պաշտօնը վարելու :

— () Գոստափառ Այսիսը հոս անութեանը համե- մաւ՝ արտաքին գործոց պաշտօնատար փեմա . Վե- շիա՝ փաշային մեծ տղայն Սեհմետ պէկը Վարձրա . Սեմ . Գոստափա Սեհմետաւ ալ փաշային քրոջը հետ ամուսնանալու է : և կ'ըսեն ինչ հարսանեաց հանգեալ յառաջիկայ շաբթուս սկսելու է :

Սեմ Վրիստիսի միջոցութեան ծովու նաւատոր- միւրին հրամանատար Սիր Սեփիլեամ Բարբեր փո- խանորդ ծովագետը՝ կրտսի կէս օրէն ետքը Վեհ- տնուն պատերազմական շոգեմաւով հասաւ մայրա- քաղաքս : որուն պէտք եղած հիւրընկալութեան պա- տիւր ըրին ինչ Վարձրա . Վրան կողմանէ ի թէ սամանեան ծովագետին կողմանէ : Անդիւնոյ ծովա- պետը փեմա . Անդիւնոյ դեպքանին հետ այսօր () Վրան այցելութեան գնաց . կ'ըսուի նաեւ թէ այս օրերս Սեմա . Այսիսը ալ ներկայանալու է :

— Կրտսի օրը կէս օրէն երկու ժամ՝ ետքը Վա- լիսթալու մէջ Լատինացւոյ սուրբ Բենեդիկտոսի ե- կեղեցւոյն գէմ՝ կրտի մը պատահեցաւ : բայց բարձ- րա . Վեհմետ Վեթիֆ փաշայն և Սեհմետ ալ փաշայն անմիջապէս կրակին եղած տեղը երթալով՝ պէտք եղած միջոցները գործի դրին ու մարեցին : այս պատճառաւ հազիւ թէ քանի մը տուն այրեցան և քանի մ'ալ դիւցին :

— Այս օրերս՝ հոյսպոյի երեւելի գերպատանն- րէն աղեւտական Լեւոն Էֆենտին Սանակ աղային մահը ստորիկ յաւ պատճառեց՝ ոչ միայն իւր ազ- նաւական դերպատանին՝ այլ բոլոր համադրեալը անգամ : Այսիսը այսպէս բարեհաճաւ՝ խոհեմ և ուսումնասիր տնայն կորուսար բաւական ցաւ է բո- լոր Ազգիս :

ԱՐՏԱՐԻՆ ԵՆԻՐԵՐ

ԱՌՈՒՈՒՐ

Այն Պետրապուրգ . 19 փետրվար : Սեմափառ Վիկտուար թագաւոր Այսիսը յառաջիկայ շաբթուս միտք ունի եղբոր գէտի ի Սանակաւ ծամբողդութիւն մը ընելու : Այնից զատնալէն ետքը իրաւիս մեկնե- լու ժամանակը որոշելու է որ Սեմա . Այսիսը հիւ- ընէ այս տեղ :

— Առեւտից արտաքին գործոց պաշտօնատարին հրամարական ծանուցմութեանը նախկին Վոյնիայէն ի դատ՝ բոլոր կայսերութեան մէջ 1843 ամին վեր- ընելուն Սուստիական դաւանանքէն ի դատ՝ օրուր դա- ւանանքով եղած բնակչաց թիւը 8,634,373ի կը- հասնի : Արտից մէ 2,753,876ը Հոռոմեադաւան են : 322,626ը Բուլեւեան եկեղեցւոյ լուսաւորչադաւան Հայ : 16,081ը Հոռոմեադաւան հայ : 1,669,601ը Լուսորական : 40,691ը Նորադանդ : Այն թուականին բոլոր կայսերութեան մէջ կար՝ 231,641 մահմա- կան : 1,763,638 խալայեցոյն : և 399,226 հոգի ալ զանազան ձիւսով : Այնքանին ի դատ այն տա- նը՝ 14,098 եկեղեցի՝ տաճար մէկիւր՝ սինակոկայ :

և ուրիշ տարածքներ կար : Այսիսը՝ Հոռոմեա- կան եկեղեցիներուն թիւն էր 2,009 , Հայոց եկե- ղեցիները 965 , Հոռոմեադաւան հայոց 52 . Լու- տերականները 885 , Վորադանդները 34 , մահմադականները 6,199 , խալայեցոյն 3,032 . և ուրիշ զանազան հաւատքով եղողները 423 :

ՀԱՐԱՏԻՊ ԵՄԸ ՏԵՃԱՆԻՔ
ՀԱՐԱՏԻՔ
ՀԱՐԱՏԻՔ ՕՍՈՒԹԻՒՆ

Կ. Վ.

Պատմութեան նախնի պէրութեանց որ յետոյ ու- լան ընդ պէրութեամբ Հոռոմեայեցոյն :

Ի Յոգհաննի Պրոտոցոյ Տէր Կարապետեան
Համալսարանից

Ի պէս Գործոց
Համալսարանի յաշտարհիկ ընդու

Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԹՅՈՒՆ
Ի ՏՊԱՐԱՐՆԻ ԹԱԳԱՐԱՆՈՒ ԹԻԵԼԵՆՏԻՍԵԱՆ
1846

Վարդապետաց աղանդոցայ համար շատ հարկաւոր գիրք մըն է այս գիրքս , որ հին պէրութեանց պատ- մանիւնը համարաւ սեղ մը պատմութիւն ի դատ՝ պէկ պէկ ալ շատ աղէկ խորհրդածառնութեանց կ'ընէ պատմութիւնը իրենց փայտ . որով ընկերային գիրք իրենց ու աղանդի հիմունքները իրենց փայտ : Գրեալ աղանդիւնը համարաւ իրենց համար՝ տալով պէտք է որ պատմութիւնը ինչ ընդու և ուրիշ պիտանի եղած ընդու համարաւնէլ , բայց որովհետեւ գրեալ Պիլեմապոս աղանդաւորը գիրքին յառաջ- ընանութեան մէջ պէտք եղածին չափ համարաւնէլը համար , հեղինակը պէտք է այն () համարաւնէլը () Գրեալս Վանապրտական մէջ Գրեալ , որ Ե- թիւիս ընկերայն աղէկ կ'ընայ համարաւ :

ՓԱՐԻՔԱՆ ԿԱՆԻՔԻՔԱՆ

Պոլիս . 9 Ապրիլ .

Եւստրա	110
Երեք ամիս ժամանակաւ	
Փարիզ	171
Սարսիլիա	170
Թրեստ	443
Վիեննա	444
Լիւբլա	145 1/2
Լատուրամ	
Ղէնուա	169 1/2 169

Իւլիս . 12 Ապրիլ .

Եւստրա	112	111 1/2
Սարսիլիա	173	172
Թրեստ	443	447
Վիեննա		
Ղէնուա		

Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԹՅՈՒՆ
Ի ՏՊԱՐԱՐՆԻ ԵՄԸ ԿԱՆԻՔԻՔԱՆ
ԵՄԸ ԿԱՆԻՔԻՔԱՆ